

Кров на снігу II: Ще більше крові Ю Несбьо

Норвежець Ю Несбьо (нар. 1960 р.) у себе на батьківщині спочатку став відомим як економічний оглядач (закінчив Норвезьку школу економіки), потім як рок-музикант і композитор популярної групи «Di Derre», а наприкінці 90-х ще і як письменник, автор серії романів про поліцейського Харрі Холме. Перший з романів серії – «Нетопир» (1997) – був визнаний кращим детективом Скандинавії, удостоївся у критиків звання «миттевого бестселера» й приніс авторові престижну премію «Срібний ключ».

У видавництві «Фоліо» вийшли друком книжки Ю Несбьо «Нетопир», «Червоногрудка», «Безтурботний», «Привид», «Мисливці за головами», «Таргани», «Леопард», «Сніговик», «Пентаграма», «Поліція», «Спаситель», «Син», «Кров на снігу».

Що чекає на кілера-невдачу, який власноруч не в змозі вбити людину і йому самому доводиться переховуватися від кулі найманого вбивці? Звичайно ж смерть. Однак Бог чомусь пожалів Ульфа і дав йому шанс вижити, бо більше – на Далекій Півночі, серед саамів, він знайшов своє кохання й навіть родину. Та чи вдасться йому зберегти це?...

Українською друкується вперше.

Ю Несбьо

Кров на снігу II

Ще більше крові

Розділ 1

З чого почати цю оповідку? Я охоче почав би з того, що започаткувало всі події. Але мені не дуже відомо, де їхній початок. Так само, як будь-хто в цьому світі, я небагато знаю про істинні причинно-наслідкові зв'язки у своєму житті.

Може, почати з того, як я усвідомив, що у футболі я серед однокласників аж на четвертому місці? Чи з того, як Бассе, мій дід, показав мені малюнки – свої власні малюнки собору Саграда Фамілья? Чи з того, як я вперше затагнувся цигаркою і вперше послухав пісню групи «Grateful Dead»? Чи з того, як я прочитав Канта в університеті та вирішив, буцімто зрозумів його? Чи з того, як я продав першу дозу анаші? Чи з того, як поцілував Боббі, що насправді була дівчиною, чи коли вперше побачив мале, зморщене і

нестерпно верескливе створіння, якому судилося потім називатись Анною? Чи, може, з того, як я сидів у смердючій підсобці у Рибалки, а він розповідав, яких він воліє від мене справ? Я не знаю. Ми приробляємо до своєї історії голову та хвіст, щоби вона виповнилася логікою і наше життя набрало сенсу.

Отже, чому б мені не почати просто тут, посеред усієї плутанини – у тому місці і в той час, коли доля зробила паузу, щоб віддихатися. На якусь мить мені здалося, що я в путі, а водночас – у кінцевому пункті.

Я вийшов з автобуса серед глибокої ночі. Примружився на сонце. Воно визирало з-поза острова в морі на півночі. Руде і летаргічне. Достоту як я. За сонцем знову море. А там, іще далі, Північний полюс. Можливо, це те місце, де вони не відшукають мене.

Я роззірнувся довкола. З трьох інших сторін світу до мене спускалися пологі схили. Червоно-зелений верес, каміння, нечисленні скупчення приземкуватих берізок. На сході кам'яниста земля переходила у море плавно, а на південному заході берег над водою наче ножем обтягли. На висоті близько ста метрів над морською гладінню розкинулося відкрите плато, що тяглось у глиб суходолу. Фіннмарк. Тут, як казав мій дід, уривається небокрай. [1 – Фюльке Фіннмарк повністю розташований за Полярним колом, між Фінляндією та Мурманською областю Росії (тут і далі – прим. перекладача).]

Густо встелена гравієм дорога вела до селища. Серед поставлених щільно один до одного низеньких будиночків вирізнялася єдиним вертикальним елементом церковна дзвіниця. Коли я ще тільки прокинувся в автобусі, ми саме проїжджали дороговказ із назвою «Косунд» неподалік від дерев'яної пристані. Тож я подумав: «Чом би й ні?» і смикнув шнурок над вікном, подавши водієві знак на вимогу зупинки.

Я надів піджак, узяв свій шкіряний кофр і рушив до селища. Пістолет у кишені піджака, у такт ході, бив мене точнісінько у тазову кістку – я завжди був надміру худорлявим. Я зупинився і спустил нижче пояс-гаманець під сорочкою, щоби він пом'якшував удари.

На небі ні хмаринки, а повітря було таким ясным, що мені здавалося, буцімто я бачу нескінченно далеко. Скільки сягає око принаймні. Фіннмаркське плоскогір'я, наскільки мені відомо, вважається мальовничим. Дідько його зна, чому. Схоже, так заведено говорити про непривітні місцини: люди у такий спосіб показують свою вищість – так само як хизуються своїм смаком до незрозумілої музики чи мудрової літератури. Я сам так повадився. Я вважав, що тим урівноважу бодай деякі свої вади. Або ж таке уявлення має втішити небагатьох, кому випало тут мешкати: «Ой, тут така краса!» Бо яка насправді краса може ховатися в одноманітному вбогому ландшафті? Це Марс. Червона пустеля. Безживна і моторозна. Ідеальна, втім, схованка. Хотілось би сподіватися.

Гілки дерев при дорозі здригнулися, і якийсь чоловік, перестрибнувши канаву, вискочив на шлях. Моя рука мимоволі сягнула в кишень, по пістолет, але я вчасно стримався. Цей тип – не один із них. Цей на вигляд був достоту джокер, що вивалився з карткової колоди.

– Вечір добрий! – гукнув чоловік.

Він подибав у мій бік, перевальцем, на своїх ногах – таких кривих, що у провіт між ними я бачив усю дорогу, що вела до селища. Коли він підійшов ближче, я зрозумів, що на голові у нього ковпак не джокера, а саамський національний: синьо-червоний із жовтим та без балабончиків. Узутий він був у світлі шкіряні чоботи, а з його синьої парки, залатаної в кількох місцях чорною липкою стрічкою, крізь дірки вилазив наповнювач, більше схожий на ізоляційну вату, ніж на пух.

– Пробачай, якщо я питаю, – почав він, – але хто ти будеш?

Чолов'яга був принаймні на дві голови нижчий од мене. Широке пласке обличчя, губа від вуха до вуха, розкосі очі, як у азіата. Якби зібрати водно всі стереотипні уявлення мешканців норвезької столиці про мешканців саамської провінції, вийшов би портрет мого стрічного.

– Я з автобуса, пасажир, – відповів я.

– Це я бачив. Мене звати Маттіс.

– Маттіс... – повторив я спроквола, витраючи зайві секунди для пошуку відповіді на його неминуче наступне запитання.

– А тебе як?

– Ульф, – сказав я.

Ім'я нітрохи не гірше за будь-яке інше.

– А що тобі треба в Косунді?

– У гості приїхав, – кивнув я у бік селища.

– У гості до кого?

Я зітнув плечима:

– Ні до кого конкретно.

– То ти з природоохоронного відділу чи проповідник?

Не знаючи, на що схожі працівники природоохоронного відділу, я заперечно похитав головою і провів рукою по своєму довгому, як у хіпі, волоссю. Мабуть, варто підстригтися. Не мозолитиму ім тут очі.

– Пробачай, якщо я питаю, – знову завів він своєї. – То хто ти є?

– Мисливець, – сказав я.

Ймовірно, мене схилила до такої відповіді згадка про охорону природи. Зрештою, у моєму твердженні було стільки ж правди, скільки й брехні.

– Он як, Ульфе? То ти у нас полюватимеш?

– Тут наче гарні місця для полювання.

- Так, але ти приїхав за тиждень до відкриття сезону. Полювання тільки з п'ятнадцятого серпня.

- Тут є готель?

Саам розреготався. Тоді відхаркнув і виплюнув коричневу грудку - сподіваюсь, який-небудь нюхальний чи жувальний тютюн. Грудка гучно ляпнулася на землю.

- А пансіонат? - зробив я припущення.

Він заперечно похитав головою.

- Кемпінг? Кімнати в оренду?

На телеграфному стовпі позаду нього був наліплений постер якогось танцювального гурту, що мав виступати в Алті. Отже, головне місто не так далеко звідси. Можливо, мені варто доїхати автобусом аж до Алти.

- А як щодо тебе, Маттісе? - запитав я, прибивши комара, який вкусив мене у лоб. - Я не зможу зняти у тебе ліжко бодай на одну ніч?

- Ліжком я палив грубу навесні. Травень цього року був холодний.

- Матрац? Перина?

- Матрац?

Він змахнув рукою у бік порослої вересом долини.

- Дякую, але я полюбляю, коли є стеля і стіни. Спробую знайти порожню собачу будку. На добраніч.

І я попрямував далі дорогою до селища.

- Єдина собача будка в Косунді отам! - гукнув Маттіс, наче скривджено, аж голос йому затремтів.

Я обернувся. Він показував пальцем на будівлю, що стояла трохи осібно.

- Церква?

Він кивнув.

- Вона відчинена вдень і вночі?

Маттіс схилив голову набік.

- Знаєш, чому в Косунді ніхто нічого не краде? Бо, крім оленів, нема чого красти.

Опецькуватий чолов'яга напрочуд граційно перестрибнув канаву і почвалав крізь зарості вересу на захід. Я орієнтувався за сонцем, що стояло на

півночі, і за церковною дзвіницею, бо, за твердженням мого діда, по всьому світі дзвіниці зводять на захід від церкви. Я долонею прикрив очі від світла і подивився на пустку, що простяглася перед Маттісом. Куди, в біса, він іде?

Можливо, через те, що сонце світило попри опівнічну годину і стояла бездиханна тиша, у селищі відчувалась якась химерна занедбаність. Будинки здавалися зведеними нашвидкуруч – недбало та без любові. Не так, щоб вони мали не досить міцний вигляд, але справляли враження скорше сховища, ніж домівки. Практичні. Вони не потребують особливого догляду, але надійно захищають від негоди. Роздובбані машини без номерів стояли по деяких садках, що були насправді не садками, а лише обгородженими ділянками, порослими вересом та берізками. Дитячі коляски, але жодних іграшок. Тільки у небагатіох будинках вікна були запнуті фіранками або мали жалюзі. У решті голі шибки відбивали сонце, не дозволяючи зазирнути всередину. Як темні окуляри, що їх люди надівають, аби їм не зазирали в душу.

Церква, як обіцяно, виявилася не замкненою, хоча двері набрякли і відчинилися не так легко, як в інших церквах, у які мені досі випадало заходити. Центральний неф – тісний і вбого декорований – приваблював саме своєю простотою. Опівнічне сонце висвітлювало вітражі, а змучений Ісус висів на звичному хресті над вівтарем, перед триптихом із Дівою Марією в осередді та з Давидом, Голіафом і немовлям Ісусом по боках.

За вівтарем я виявив двері до ризниці. Попорпавшись у шафках, надібав дві рясини і відро зі шваброю, але вина для причастя не трапилося – тільки упаковки облаток із етикеткою «Пекарня Ульсена». Я поклав у рот чотири чи п'ять прісних кружалець і став жувати. Це виявилось все одно, що напхати рот промокальним папером: вони розбухнули, увібравши всю слину до сухого, і, зрештою, я виплюнув цю жуйку на газету «Фіннмарк дагблат», що лежала на столі. З газети я дізнався, що то було 8 серпня 1978 р. (якщо, звісно, переді мною лежало свіже число) і що протести проти будівництва гідроелектростанції на річці Алта набирають сили, побачив, який на вигляд губернатор Арнульф Ульсен, утішився з того, що фюльке Фіннмарк, як єдиний район Норвегії, що має кордон з Радянським Союзом, почувається трохи безпечніше, відколи померла шпигунка Гунвор Галтунг Ховік, [2 – «Агент Грета», яку російські історики розвідки досі зображають ідейною прихильницею Радянської Росії, Г. Г. Ховік насправді зрадила свою батьківщину заради порятунку коханого, Володимира Козлова, з яким познайомилася в часи війни, як з військовополоненим: радянські спецслужби погрожували запроторити його в сибірські табори, якщо Гунвор відмовиться «співпрацювати». Її, ймовірно, виказав у 1977 р. Олег Гордієвський; Ховік затримали, вона зізналась і померла від інфаркту, не дочекавшись суду. Кнут Е. Йенсен зняв про ці події фільм «Крижаний цілунок» (2008) за книжкою Альфа Р. Якобсена.] а також дізнався, що погода тут здебільшого гірша, ніж в Осло.

На кам'яній підлозі в ризниці спати було б надто твердо, а церковні лави надміру вузькі, тому я влаштувався у вівтарі, підмостивши під себе рясини. Піджак я повісив на вівтарну огорожу, шкіряний кофр поклав собі під голову. Щось крапнуло мені на обличчя, я витер рідину долонею і подивився на кінчики пальців. Вони були іржавого кольору.

Я подивився вгору, на розіп'ятого, що висів просто наді мною. Тоді здогадався, що рідина, ймовірно, капає зі стелі. З дірявої покрівлі просочується волога, забарвлена червоною глиною або іржею. Я перевернувся, щоб не лежати на травмованому плечі, і з головою накрився рясом, ховаючись від сонця. Заплющив очі.

Отак. Ні про що не думати. Вимкнути свідомість.

Замкнутись.

Я стягнув рясу з голови, жадібно вдихаючи повітря.

Холера!

Я лежав і витріщався у стелю. Після похорону, коли мене стало мучити безсоння, я почав приймати валіум. Не знаю, чи слід вважати це залежністю, але без нього мені тепер складно заснути. Єдиний спосіб – це втомитися до знемоги.

Я знову натягнув рясу на голову і заплющив очі. Сімдесят годин неперервної втечі. Тисяча вісімсот кілометрів путі. Дві-три години сну у кріслах поїздів і автобусів. Я маю бути цілковито вичерпаним.

Тепер – подумати про щось приємне.

Я спробував пригадати, як усе було раніше. І ще раніше, ніж раніше. Не допомогло. Натомість почали вилазити інші спогади. Чоловік у білому. Запах риби. Чорне дуло пістолета. Брязкіт розбитої шибки, падіння. Я відігнав від себе ці спогади і витягнув руку, шепочучи її ім'я.

І тоді вона нарешті прийшла.

Я прокинувся. Я лежав нерухомо.

Щось мене поторгло. Точніше, хтось. Обережно – не так, щоб розбудити, а лише для того, щоб переконатися, чи є хтось під рясом.

Я зосередився, намагаючись дихати рівно. Ймовірно, я ще маю шанс, якщо вони не помітили, що я не сплю.

Я сів рукою до стегна і аж тут усвідомив, що пістолет – у піджаку, який я повісив на огорожу вівтаря.

Як на професіонала, доволі нездарно.

Розділ 2

Я володів собою, дихав рівно і спокійно, відчуюючи, як мій пульс повертається до нормального ритму. Тіло зрозуміло те, до чого ще не дійшов

розум: якби це були вони, то не стали б мене обмацувати, а просто скинули б із мене рясу і, переконавшись, що я той, хто їм потрібен, пропекли б мене, як переперчену баранину на грилі.

Я обережно стягнув рясу зі свого обличчя.

Лице, що дивилося на мене згори, було веснянкуватим, кирпатим, із пластиром на лобі та руськими віями навколо незвичайно синіх очей. Довершувала цей образ густа руда чуприна. Скільки йому може бути років? Дев'ять? Тринадцять? Не маю уявлення – на дітях я геть не знаюся.

– Тут не можна спати.

Я роззирнувся. Схоже, він тут сам.

– Чому так? – хрипкувато запитав я.

– Бо моя мама тут митиме.

Я звівся на ноги, згорнув рясу, зняв з огорожі піджак, одразу відчувши, що пістолет на місці, в кишені. Коли я став надівати, ліве плече різнув гострий біль.

– Ти з півдня? – поцікавився хлопчик.

– Залежить від того, що ти називаєш півднем.

– Те, що на південь звідси.

– Звідси все буває тільки на південь.

Хлопчик схилив голову набік.

– Мене звати Кнут. Мені десять років. А тебе як звати?

Я вже ладен був бовкнути абищо, аж згадав, як я представився вчора.

– Я Ульф.

– Ульфе, скільки тобі років?

– Багацько, – відповів я, розминаючи затерплу шию.

– Значить, за тридцять?

Двері до ризниці відчинилися. Я обернувся. На порозі постала жінка – вона зупинилася там і витріщилась на мене. Найперше мені спало на думку, що вона замолода як на прибиральницю. І що вона міцна на вигляд. У неї виразно проступали жили на передпліччях і на долоні руки, в якій вона тримала відро, по вінця наповнене водою. Вона мала широкі плечі й тонку талію. Ноги приховувала старомодна чорна плісирована спідниця. Також мені кинулося в очі її волосся – прихоплене простою шпилькою, довге і чорне, воно аж блищало у світлі, що падало з високих вікон.

Жінка рушила у мій бік, стукаючи підборами стоптаних черевиків. Коли вона наблизилась, я побачив на її гарної форми роті згоїну від операції зі зшивання заячої губи. Яскраво-блакитний колір її очей видавався майже неприродним для смаглявої чорнявки.

– Доброго ранку, – привіталася вона.

– Доброго ранку. Я приїхав нічним автобусом і не мав, куди..

– Дарма, – сказала вона. – У нас двері для всіх відчинені.

В її голосі не чути було теплоти, однаке вона поставила відро зі шваброю і простягнула мені руку.

– Ульф, – сказав я, тягнучи свою правицю для рукостискання.

– Рясу, – сказала вона, відмахуючись від мого жесту.

Я подивився на згорток, що тримав у лівій руці.

– Я не знайшов ковдри... – спробував я виправдатись, повертаючи їй рясу.

– ...ані їжі, крім наших облаток для причастя, – докинула вона, розгортаючи й уважно оглядаючи важке біле вбрання.

– Пробач! Я, звісна річ, сплачу за...

– Нехай буде тобі на здоров'я, хоч би й не з причастям та без благословення. Але іншим разом не плюй, будь ласка, на нашого губернатора.

Не впевнений, чи я побачив посмішку, але шрам на її верхній губі ворухнувся. Не кажучи більше ні слова, жінка розвернулася і пішла назад до ризниці.

Я взяв свій кофр і переступив через вівтарну огорожу.

– Куди ти йдеш? – запитав хлопчик.

– На вулицю.

– Чого?

– Чого? Бо я тут не мешкаю.

– Мама не така сердита, як здається.

– Перекажуй їй вітання.

– Від кого? – озвалася жінка.

Вона знову поверталася до вівтаря.

– Від Ульфа.

Я вже почав звикати до цього імені.

– Ульфе, а що тобі знадобилося тут, у Косунді?

Вона викрутила мокру ганчірку над відром.

– Полювання.

Я подумав, що у маленькому селищі варто триматися однієї версії.

Жінка накрутила ганчірку на поперечку швабри.

– На кого?

– На куріпок, – ляпнув я навмання.

Чи водяться куріпки так далеко на півночі?

– І на все, зрештою, в чиїх жилах пульсує кров, – додав я відтак.

– Цьогоріч обмаль мишей і лемінгів, – сказала вона.

Я посміхнувся:

– Нехай. Насправді я подумував про дещо більшу дичину.

Вона ворухнула бровою.

– Насправді я мала на увазі, що цього року мало куріпок.

Запала коротка мовчанка, яку порушив Кнут:

– Коли хижакам бракує мишей і лемінгів, вони беруться до куріпчиних яєць.

– То он воно що, – кивнув я і відчув, як по моїй спині потік піт; мені слід було би помитися, випрати сорочку і пояс для грошей. Та й піджак вимагав прання. – Мені здається, я знайду, чого настріляти. Проблема в тому, що я приїхав завчасно. Мисливський сезон почнеться аж наступного тижня. Я просто думав трохи пристрілятися поки там що.

Я сподівався, що вчорашній саам не збрехав щодо відкриття полювання.

– Про сезони ваші я не знаю, – сказала жінка, протираючи місце, де я лежав, так завзято, що швабра аж рипіла у неї в руках. – То ви, городяни з півдня, вирішуєте, коли сезон. А ми полюємо, коли є така потреба. А нема потреби – не полюємо.

– Коли вже зайшла мова про потреби, – перевів я розмову на інше, – не підкажеш, де у селищі я міг би зупинитись?

Вона припинила миття та обперлася на швабру:

– Постукай у будь-які двері, і тобі знайдуть ліжко.

- У будь-які?

- Гадаю, так. Хоча, звісно, зараз мало кого застанеш удома.

- Ясна річ, - подивився я на Кнута. - Літні канікули?

Вона посміхнулась і похитала головою:

- Літній випас. Усі, хто має оленів, ночують по наметах і автопричепах на пасовищах уздовж узбережжя. Дехто в морі - виловлюють сайду. А решта поїхали на ярмарок у Каутокейно.

- Зрозумів. А немає шансу орендувати ліжко у твоєму домі?

Побачивши її вагання, я квапливо додав:

- Я гарно заплачу. Дуже гарно.

- Тут ніхто не візьме з тебе зайвої платні. Але мого чоловіка цими днями немає вдома, тож це було б негоже.

Негоже? Я подивився на її спідницю. На довге волосся.

- Зрозумів. А знаєш яку-небудь місцину, щоб не дуже... в осередді? Щоб тиша і спокій. І щоби з гарним краєвидом.

Насправді я мав на думці - де мене ніхто не заскочить зненацька.

- Гм... - схилила вона голову набік. - Якщо ти думаєш полювати, міг би оселитись у мисливській хатині. Вона для загального користування. Стоїть оддалік села; тіснувата і похила, однак тишу і спокій ти там точно матимеш. А краєвид на всі боки - то вже гарантовано.

- На позір, досконало.

- Кнут покаже тобі дорогу.

- Дарма. Навіщо йому? Я напевне й сам би міг...

- Ні! - перервав мене Кнут. - Можна я проведу? Прошу!

Я знову подивився на нього. Літні канікули. Всі роз'їхалися. Хлопець нудиться з матір'ю в церкві. А тут щось нарешті відбувається.

- Згода, - кивнув я. - То що, ходімо?

- Так!

- А мені оце, знаєш, цікаво, - зауважила його чорнява мати, ополіскуючи ганчірку у відрі. - З чого ти наміряєшся стріляти? У твоїй валізі рушниця не вмістилась би.

Я подивився на свій кофр і, вимірявши його поглядом, погодився з жінкою.

- Я забув її в поїзді, - відповів я їй. - Я їй подзвонив, вони пообіцяли передати рушницю автобусом за два-три дні.

- Але ж тобі треба з чогось пристрілюватися, - посміхнулася вона, - доки почнеться сезон.

- То я...

- Я позичу тобі чоловіків дробовик. Зачекайте на мене вдвох на вулиці, я скоро закінчу.

Дробовик? Холера! Чом би й ні? Оскільки жодна з її реплік не передбачала моєї згоди чи незгоди, я просто кивнув головою і пішов до дверей. Позаду я почув швидке дихання і трохи пригальмував. Хлопчик наступив мені на п'яти.

- Ульфе...

- Що?

- Ти анекдоти знаєш?

Я сидів під південною стіною церкви і курив. Я сам не знаю, навіщо я курю. Бо залежності у мене немає. Я маю на увазі, моя кров не вимагає нікотину. Анітрохи. Тут щось інше, пов'язане з процесом як таким. Він мене заспокоює. Я міг би з тим самим успіхом курити сіно. То хіба це нікотинова залежність? Ні, впевнений, що ні. Можливо, я алкоголік, але щодо цього я теж не впевнений. Так, мені приємно бувати напідпитку, подобається п'яне збудження. І мені подобається приймати валіум. Чи, якщо точніше, мені не подобається не приймати валіуму. Саме тому я відчував, що це - єдиний наркотик, від якого мені треба рішуче відмовитись.

Анашу я почав продавати здебільшого заради того, щоб мати кошти на власну в ній потребу. В тому полягала проста логіка: купуєш таку кількість у грамах, щоби торгуватися за ціною дрібного опту, продаєш частину дрібними дозами, але вже дорожче, і - гульк! - маєш свою дозу на дурняк. Звідси шлях до перетворення на справжнього наркодилера доволі короткий. Довгою була дорога до першого продажу. Довгою, звивистою, з кількома розвилками, на яких мені варто було повернути в інший бік. Та, кінець кінцем, я таки став посеред Палацового парку, зі стислою характеристикою свого товару: «Косячок?» - бубонів я до перехожих, які видавалися мені достатньо волохатими чи відповідно вбраними. На все буває найтяжче зважитись уперше. Тож коли стрижений під іжака хлопець у синій сорочці зупинився і попросив два грами, я запанікував і втік.

Я знав, що той чувак не був перевдягненим шпигом. Поліційні агенти відрощують довге волосся та вдягаються, як блазні. Я злякався, що він - один із людей Рибалки. Згодом, однак, я зрозумів, що Рибалці немає діла до дрібного лушпиння на зразок мене. Головне - не підніматися вище дрібного опту і не лізти на його ринок амфетамінів і героїну. Бо Гофман поліз був. І для Гофмана це скінчилося кепсько. Немає більше Гофмана.

Я влучно кинув недопалок у прогалину між каменями.

Тобі призначено певний час: коли догориш до фільтра, настає твій кінець. Однак суть у тому, щоб так само ж догоріти до фільтра, не згаснути завчасно. Зрештою, може, не в цьому найбільш глибинна суть, але саме таку я собі визначив тоді мету. Широ кажучи, мені начхати було на суть. А чимало днів траплялося після похорону, коли я навіть щодо своєї мети не був надто впевнений.

Я склепив повіки й зосередився на сонячному теплі, яке відчував на своїй шкірі. На насолоді. Гедон. Грецький бог. Або ідол, як кажуть тут, на охрещених землях. Доволі нахабства треба мати, щоб називати ідолами усіх богів, яких не ти сам вигадав. «Бога, крім Мене, не будеш ти знати». [3 - Книга пророка Осії 13:4 (у перекладі І. Огієнка): «А Я Господь, Бог твій від краю єгипетського, і Бога, крім Мене, не будеш ти знати, і крім Мене немає Спасителя».] Типовий наказ будь-якого диктатора своїм підданим. Кумедно, що християни самі цього не здатні усвідомити, не розгледіли механізмів самовідроджуваності й самодостатності, завдяки яким такі забобони змогли перетривати дві тисячі років, упродовж яких ключ до спасіння призначався лише тим, кому пощастило народитись у цей короткий відтинок часу, одну мить в історії людства, і саме на тій крихітній ділянці земної кулі, де пролунали заповіді та де хтось зумів сформулювати характеристики товару: «Рай?».

Тепло зникло. На сонце набігла хмара.

- Це бабуся.

Я розплющив очі. То не хмара була. Сонце створювало ореол навколо рудої голови Кнута. Невже та чорнявка справді його бабуся?

- Перепрошую?

Він показав рукою:

- У могилі, в яку ти стрільнув недопалком.

Я подивився в той бік, куди він показував. З прогалини між чорними каменями - насправді невеличкого квітника - піднімався тоненький синій димок.

- Вибач. Я цілюся на стежку.

Він схрестив руки на грудях:

- Он як? То як ти поцілиш куріпку, якщо мимо стежки у метрі від себе промахуєшся?

- Влучне запитання.

- А згадав який-небудь анекдот?

- Ні, я ж тобі казав, на це може знадобитися час.

- То вже минуло... - він глянув на годинник, якого не мав, - двадцять п'ять хвилин.

Стільки ще й близько не минуло. Мені спало на думку, що шлях до мисливської хатини може виявитись довгеньким.

– Кнуте! Дай людині спокій, – озвалась до нього мати.

Вона вийшла з церкви і прямувала до воріт.

Я підвівся і рушив за нею. Вона швидко переступала ногами, і її хода нагадала мені лебедя. Гравійна доріжка, що бігла повз церкву, вела до скупчення будиночків, яке, власне, й утворювало Косунд. Тиша видавалася майже тривожною. Крім цих двох і вчорашнього саама, я досі не бачив інших людей.

– Чому майже ні в кого на вікнах немає фіранок? – запитав я.

– Тому що Лестадіус учить нас впускати світло Боже у свої оселі, – відповіла вона.

– Лестадіус?

– Ларс Леві Лестадіус. Ти не знайомий з його вченням?

Я заперечно похитав головою. Здається, я щось читав про шведського священика минулого століття, який боровся з розпустою серед місцевих мешканців, але я ніяк не міг претендувати на знайомство з його вченням. До того ж, я гадав, ті старомодні вчення давно пішли за водою.

– Ти не лестадіанець? – здивувався хлопчик. – Тоді ти горітимеш у пеклі.

– Кнуте!

– Але ж так дідусь каже! А він знає, він мандрував із проповідями по всьому Фінмарку і Північному Тромсе!

– Дідусь іще каже, що не слід кричати про свою віру на кожному розі, – дорікнула йому мати, кинувши на мене співчутливий погляд. – Кнут буває надміру ревним. Ти сам звідки, з Осло?

– Від народження там мешкаю.

– Родина?

Я заперечливо похитав головою.

– Точно?

– Що?

Вона посміхнулася:

– Ти вагаєшся. Либонь, розлучений?

– Тоді неодмінно горітимеш! – вигукнув Кнут і поворушив пальцями, зображуючи, як я зрозумів, пекельне полум'я.

– Не розлучений, – сказав я.

Я помітив, як вона знову глянула на мене краєм ока.

– Самотній мисливець далеко від дому, он воно як. А чим на життя заробляєш?

– Я експедитор, [4 – Автор вдається до гри слів, яку складно відтворити українською; за назвою мирного ремесла – експедитор – норвезький читач може відчувати натяк на справжню професію персонажа: на жаргоні експедитор – це кілер, той, хто, відправляє людей на той світ.] – відповів я і, відчувши якийсь рух над головою, зиркнув угору і встиг помітити у вікні якогось чоловіка, перш ніж той запнув фіранку. – Але саме пішов з роботи. Шукатиму що-небудь нове.

– Що-небудь нове, – повторила вона голосом, у якому мені вчулося зітхання.

– А ти, значить, прибиральниця? – запитав я, здебільшого, аби щось сказати.

– Мама також дзвонар і церковний служка, – втрутився Кнут. – Дідусь каже, вона могла би також стати вікарієм. Якби була чоловіком, ясна річ.

– То хіба не ухвалили закон про жінок-священиків?

Вона розсміялася:

– Жінка-священик у Косунді?

Кнут знову показав пальцями пекельне полум'я.

– Ми прийшли.

Вона повернула до будиночка з голими – без фіранок – вікнами.

У під'їзній алеї, на бетонних хвилерізах стояв легковик «вольво» без коліс, а поруч із ним – візок, у якому лежали два іржавих колісних диски.

– Це татова машина, – пояснив Кнут. – А онде мамина, – показав він на «фольксваген-жучок» у напівмороці відчиненого гаража.

Ми увійшли в незамкнений будинок, і вона провела мене у вітальню, а сама пішла по обіцяний дробовик. Ми з Кнутом лишилися стояти. Вбого обставлена кімната була чисто прибрана й охайна. Міцні присадкуваті меблі. Ні телевізора, ні програвача, жодних кімнатних рослин. На стіні лише Ісус з ягням на руках і весільна світлина.

Я підійшов ближче. Поза сумнівом, на світлині була вона. Гарненька, майже красуня у весільній білій сукні. Поруч із нею – високий плечистий молодий. Його усміхнене, але непроникне обличчя якимсь чином змусило мене пригадати чоловіка, якого я нещодавно побачив мигцем у чужому вікні.

- Ульфе, іди сюди!

Я рушив коридором на її голос і увійшов у щось на кшталт майстерні. Його майстерні. Верстак з іржавими автомобільними запчастинами, поламані дитячі іграшки, що, схоже, віддавна тут лежали, так само як інші незавершені проекти.

Вона витягла коробку із набоями і показала на дробовик, що висів поруч із гвинтівкою на кілочках так високо на стіні, що жінка сама не дотяглась би. Я подумав, що вона спершу завела мене у вітальню, щоби трохи прибрати в цьому приміщенні. Я мимоволі роззирнувся, шукаючи поглядом порожні пляшки, бо відчув виразний дух сивухи і тютюну.

- А до гвинтівки набої маєш? - запитав я.

- Звісна річ, - відповіла вона. - Одне ти ніби куріпок думав стріляти?

- З гвинтівкою полювати цікавіше, - відказав я, тягнучись по зброю.

Я націлив гвинтівку на вікно. Фіранки в сусідньому будинку ворухнулися.

- До того ж не хочеться гарну дичину дробом нашпиговувати. Як вона заряджається?

Перш ніж показати, вона уважно подивилася на мене, явно зважуючи, чи я серйозно кажу, чи жартую. З огляду на мій ґах можна припустити, що я неабияк знаюся на зброї, а насправді я знайомий заледве з двома-трьома моделями пістолетів. Вона вклала магазин, показала, як він заряджається, і пояснила, що гвинтівка - напівавтоматична, тому, згідно з законом, на полюванні в магазині має бути не більше трьох набоїв, плюс один у патроннику.

- Безперечно, - погодився я, заряджаючи, як вона показала.

У зброї мені подобається звук гарно змащеного металевого механізму, точність інженерного мистецтва. Тільки це.

- Ось іще може стати у пригоді, - сказала вона.

Я обернувся. Вона простягла мені військовий бінокль. Радянська модель Б-8. Мій дід свого часу роздобув собі такий, щоби вивчати деталі церковних фасадів. Він розповідав мені, що до війни найкращу оптику виробляли у Німеччині, тож росіяни, окупувавши східну частину Німеччини, насамперед викрали німецькі промислові таємниці та обладнання і почали робити дешеві, але збіса якісні копії німецької оптики. Господь знає, як Б-8 опинився у цьому закутні. Я поклав гвинтівку і подивився в бінокль на будинок, де вигульовувало обличчя. Зараз там нікого не було.

- Я, звісно, сплачу за оренду.

- Дай спокій! - пирхнула вона, прибравши набої до дробовика і ставлячи переді мною короб набоїв до гвинтівки. - Але, гадаю, Уго не заперечуватиме, щоби ти сплатив за вистріляні набої.

- Де він зараз?

Мое запитання виявилось недоречним, судячи з того, як жінка насупилася.

- Рибалить, - лаконічно відказала вона. - Ти маєш якусь їжу та питво?

Я похитав головою. Я про це навіть не подумав. Чи я взагалі щось їв од самісінького від'їзду з Осло?

- Я можу загорнути тобі з собою сандвічів, а решту до купиш у крамничці Пірйо. Кнут тобі покаже.

Ми вийшли на ганок. Вона подивилася на годинник. Ймовірно, хотіла переконатися, що я пробув у неї недовго і сусіди не матимуть підстав пліткувати. Кнут гасав по двору, наче щеня в очікуванні прогулянки.

- До мисливської хатини йти з півгодини, чи пак до години, - сказала вона, - залежно від того, який ти швидкий.

- Гм. Я не знаю точно, коли прибуде мое рушниця.

- Я не поспішаю. Уго на полювання вибирається не часто.

Я кивнув, відрегулював ремінь на гвинтівці й повісив її на плече. На здорове плече. Скинув оком на село. Треба було вигадати, що сказати на прощання. Вона схилила голову набік, точнісінько як її син, і прибрала пасмо волосся з чола.

- Не надто гарна, як на твій смак, га?

Я напевне збентежився, бо вона засміялась, і на її високі вилиці набіг рум'янець.

- Наша місцина, я маю на увазі, Косунд. Це через будинки. Колись вони були гарні. До війни. Та коли у тисяча дев'ятсот сорок п'ятому прийшли росіяни, то німці, тікаючи, геть усе попалили. Усе, крім церкви.

- Тактика випаленої землі.

- Людям треба десь мешкати. Тому будували наспіх. Про зовнішній вигляд ніхто не дбав.

- Нормальний вигляд, - збрехав я.

- Облиш, - розсміялася вона. - Будинки потворні, але не люди, які в них мешкають.

Я подивився на її шрам.

- Вірю. Та нам час іти. Дякую тобі.

Я простягнув їй руку. Цього разу вона її потиснула. Її долоня була твердою і теплою, як нагрітий сонцем гладенький камінь.

- З Богом.

Я подивився їй в обличчя. Вираз його був щирим.

Крамничка розташувалась у підвалі одного з будинків. Там панував морок, і господиня вигулькнула з темряви, аж коли Кнут гукнув її втретє. Пірйо виявилася закутаною в хустку опасистою тіткою.

- Юмалан терве! - привіталася вона різким фальцетом.

- Перепрошую? - не второпав я.

Вона повернулась у бік Кнута.

- «Господь благословен!» - переклав той. - Пірйо балакає тільки фінською, але знає, як називається по-норвезьки весь її крам.

Продукти було виставлено на полицях за прилавком, і Пірйо викладала переді мною те, що я замовляв. Консервовані котлети з оленини, консервовані рибні тюфтелі, ковбаса, сир, хліб із цільного борошна.

Пірйо напевне підраховувала подумки, бо, коли я закінчив, вона одразу написала на папірці та показала мені загальну суму. Я схаменувся: мені слід було витягти кілька банкнот із пояса-гаманця ще до того, як ми зайшли в крамницю. Я не мав наміру всім показувати, що я тут розгуляю з чималими грошима - десь так сто тринадцять тисяч крон, тож, повернувшись спиною до Пірйо та Кнута, відступив до муру і розстебнув два нижні гудзики на сорочці.

- Ульфе, тут не можна дзюрити, - озвався до мене Кнут.

Я мовчки озирнувся на нього.

- Я пожартував, - засміявся він.

Пірйо на мигах показала, що не має здачі зі стокронової купюри, яку я їй подав.

- Пусте, - сказав я. - Візьми собі на чай.

Вона щось відказала своєю жорсткою незрозумілою мовою.

- Вона каже, ти зможеш узяти на решту інші продукти, коли прийдеш удруге, - переклав Кнут.

- Тоді їй, мабуть, варто записати.

- Вона запам'ятає, - сказав Кнут. - Ходімо.

Кнут, пританцьовуючи, йшов лісовою стежкою переді мною. Верес шмагав мене по холошах штанів, навколо наших голів дзижчали комарі. Тундра.

- Ульфе...

- Що?

- Чому в тебе таке довге волосся?

- Бо його ніхто не підстриг.

- А-а...

За двадцять секунд:

- Ульфе...

- Га?

- Ти геть не знаєш фінської?

- Ні.

- А саамську знаєш?

- Ні слова.

- Тільки норвезьку?

- І англійську.

- А в Осло багато англійців?

Я примружився на сонце. Якщо зараз полудень, значить, ми йдемо чітко на захід.

- Не дуже, - відповів я хлопцеві. - Але це - міжнародна мова.

- Еге, міжнародна. Дідусь теж так каже. Він каже, норвезька - це мова розуму, а саамська - мова серця. А фінська - це священна мова.

- Либонь, знає, коли так говорить...

- Ульфе...

- Що?

- Я знаю один анекдот.

- Гаразд.

Він зупинився, чекаючи мене, а тоді рушив просто крізь зарості вересу, поруч зі мною:

- Що це таке «ходить і ходить, а до дверей не доходить»?

- Це хіба не загадка?

- Сказати відгадку?

- Так, мабуть, муситимеш сказати.

Хлопчик подивився на мене, затуляючись долонею від сонця.

- Ульфе, ти брешеш.

- Перепрошую?

- Ти сам знаєш відповідь!

- Невже?

- До цієї загадки відгадку знають усі. Чого ви завжди брешете? Ви всі будете...

- ...горіти у пеклі?

- Так!

- А «ви всі» - це хто?

- Тато. І дядько Уве. І мама.

- Он як? А твоя мама про що бреше?

- Вона каже, я не повинен боятися через батька. Тепер твоя черга розповідати анекдоти.

- Я не дуже вмію розповідати анекдоти.

Кнут зупинився і картинно зобразив розчарування, схилившись уперед і звівши руки у верес.

- Ти не здатний влучити у ціль, нічого не знаєш про куріпок, жартувати не вмієш. Є що-небудь, на чому ти знаєшся?

- Авжеж! - сказав я впевнено, дивлячись угору, на самотнього птаха високо в небі над нами. Вистежує. Чигає. Його жорсткі, розпростерті крила нагадали мені військовий літак. - Я вмію ховатися.

- Правда? - різко підніс він похнюплену голову. - То граймо у хованки! Хто водить? «Іні-міні-майні-мо...»

- Біжи вперед і ховайся.

Він пробіг зо три кроки і різко зупинився.

- Що сталося?

- Ти сказав це тільки для того, щоб мене здихатися.

- Здыхатися тебе? Отакої! Ні.

– Знову брешеш!

Я знизав плечима:

– Ми можемо пограти в мовчанку. Хто порушить мовчання, дістає кулю в голову.

Він вражено зиркнув на мене.

– Удавано, – уточнив я. – Згода?

Він кивнув, міцно стуливши губи.

Ми простували далі й далі. Краєвид, що здаля видавався таким монотонним, постійно змінювався: від м'якої охристої поверхні, порослої зеленим і коричнюватим вересом, до порепаної місячної пустелі. У світлі помаранчевого сонячного диска, що від часу мого прибуття зробив уже половину оберту, понад кам'янистими брижами світився, ніби розпечена лава, що поволі стікає схилом. А над усім цим – неозоре небо. Не знаю, чому воно тут видається таким величезним, чому мені здалося, що я бачу вигин земної кулі. Можливо, річ у недосипанні. Я читав, що після двох діб без сну в людей починаються психози.

Кнут мовчки марширував, зберігаючи вираз затятої рішучості на своєму веснянкуватому обличчі. Комарі роїлися дедалі густіше, аж доки не утворили суцільної хмари, з якої ми вже не мали надії вивільнитися. Я, зрештою, перестав бити вампірів, що сідали на мене. Вони проколювали мою шкіру, застосовуючи знеболення, і робили це так ніжно, що я вирішив не перешкоджати їм. Головне, що метр за метром, кілометр за кілометром зростала відстань між мною та цивілізацією. Хоча, рано чи пізно, я змушений буду визначити який-небудь план.

«Рибалка завжди знаходить те, що він шукає».

Досі мій план полягав у тому, щоби не триматися жодного плану, з огляду на те, що він здатен розгадати будь-який логічний план, що я вигадав би. Єдиним моїм шансом залишалася непередбачуваність. Я мав діяти так безглуздо, щоб самому не знати, яким буде мій подальший крок. Але потім я мав щось придумати. Якщо, звісно, буде «потім» як таке.

– Годинник, – не витримав Кнут. – Відгадка, годинник.

Я кивнув. То було тільки питання часу.

– А тепер, Ульфе, можеш прострелити мені голову.

– Гаразд.

– То стріляй!

– Навіщо?

- Щоб не чекати. Немає нічого гіршого за кулю, яка невідомо коли прилетить.

- Бах!

- Ульфе, тебе у школі дражнили?

- Чого ти таке питаєш?

- У тебе кумедна вимова.

- Там, де я виріс, усі так розмовляють.

- Овва. То всіх дражнили?

Я аж засміявся.

- Гаразд, мене дражнили. Трішечки. Коли мені було десять, мої батьки померли і я переїхав зі східного Осло у респектабельний західний район до свого дідуся Басе. Там однолітки дражнили мене Олівером Твістом і забродою зі сходу.

- Ти не такий.

- Дякую.

- Ти заброда з півдня! - розреготався він. - Це теж був жарт! І тепер ти винен мені три дотепи.

- Звідки ти їх береш, Кнуте!

Він подивився на мене, примруживши одне око.

- Можна я понесу гвинтівку?

- Ні.

- Це мого батька гвинтівка.

- Я сказав: ні.

Він застогнав, похнюпив голову і звисив руки, але за мить знову випростався. Ми наддали ходи. Він щось мугикав собі під ніс. Я не впевнений, але, здається, він наспівував псалом. Я подумував, чи не запитати, яке має ім'я його мати, - могло би згодитися, коли я повернуся в село. Наприклад, якщо я забуду, де їхній будинок. Але щось мені заважало сформулювати питання.

- Осьде й хатина, - показав Кнут рукою.

Я дістав бінокль і налаштував його: у Б-8 треба сфокусовувати кожен окуляр окремо. За миготливою пеленою мошви вимальовувалося щось радше схоже на дровник, ніж на хатину. Жодних вікон, наскільки я міг розгледіти; лише сіра маса нефарбованих пересохлих дощок навколо вузького чорного комина.

Ми рушили далі, і я, напевне, замислився про щось стороннє, коли мої очі враз помітили рух. Рух чогось набагато більшого за мошву чи комарів раптом порушив монотонність пейзажу метрів за сто від нас. Серце мені на мить завмерло, а тоді закалатало. Почулося дивне клацання, і могутня рогата істота промчала заростями вересу.

– Букк, – упевнено визначив Кнут самця.

Мій пульс поступово повернувся до нормального ритму.

– А з чого знати, що не-е... ота інша?

Кнут витріщився на мене ошелешено.

– В Осло не так часто бачиш північних оленів, – пояснив я, – хоч букка, хоч ту...

– Сімль, – підказав Кнут назву самиці. – Видно з того, що самці мають більші роги. Дивись, він їх чуває об дерево.

Олень зупинився в заростях позаду хатини і став терти рогами стовбур берези.

– Він кору обдирає, щоб з'їсти її?

Кнут розреготався:

– Олені харчуються ягелем.

Звісно ж, олені харчуються ягелем. Ми проходили в школі, що ягель – це різновид моху, який росте у цих краях, ближче до Північного кола. Ми читали, що йойк – це традиційний саамський горловий спів, що лавво – це житло, схоже на індіанський вігвам, і що Фіннмарк віддалений від Осло набагато більше, ніж Лондон чи Париж. І ще нас навчали техніки, яка допомагає запам'ятовувати назви ф'юрдів, але навряд чи хто з нас пригадає зараз ту техніку чи назви більшості ф'юрдів. Принаймні не я, хоча й відучився п'ятнадцять років, з яких два – в університеті, здебільшого перескакуючи з п'ятого на десяте.

– Він у такий спосіб чистить роги, – пояснив Кнут. – Вони це роблять у серпні. Коли я був маленьким, дідусь казав, вони чувають роги, бо їм дуже свербить.

Він казав, по-старечому прищмокуючи, ніби нарікаючи на те, яким наївним був колись. Я міг би, натомість, розповісти йому, що дехто з нас залишається наївним на все життя.

Хатина стояла на чотирьох великих каменях. Вона була не замкнена, проте я мусив добряче смикнути двері, щоб одвірок відпустив їх. Усередині, крім двох двоярусних ліжок із вовняними ковдрами, була ще дров'яна пічка, на якій стояли пом'ятий чайник і каструля. Під стіною розташувалися помаранчева шафа і червоне пластикове відро. Два стільці та стіл нахилилися на захід – чи то самі перехняблені, чи то підлога крива.

Вікна, як виявилось, хатина таки мала. Здался я не розгледів їх, бо вони були схожі радше на амбразури, на вузькі бійниці у кожній стіні, крім тієї, де двері. Вони пропускали всередину сяке-таке світло, і я міг побачити усякого, хто наблизатиметься до хатини з будь-якого боку. Навіть коли я, зробивши три кроки від однієї стіни до іншої, відчув, як уся споруда погойднується, ніби французький кавовий столик, моя думка не змінилася: хатина була ідеальною.

Я озирнувся і згадав, як мій дід тоді, несучи мою валізу, підвів десятирічного онука до свого будинку, відчинив двері та сказав: «Mi casa es tu casa».[5 - «Мій дім - твій дім» (ісп.).] І хоч я не знав жодного з тих слів, але зрозумів, що він хоче сказати.

- Хочеш випити кави перед зворотною дорогою? - запитав я і відчинив дверцята пічки.

Пічка вігнула на мене сірою золою.

- Мені десять років, - сказав Кнут. - Я не п'ю кави. А тобі потрібні дрова. І вода.

- Зрозумів. А як щодо сандвіча?

- Ти маєш сокиру? Або ніж?

Я мовчки подивився на нього. Він закотив очі: мисливець без ножа.

- Можеш наразі позичити у мене.

Кнут, завів руку за спину і витягнув величезний ніж із широким лезом і жовтим дерев'яним руків'ям.

Я взяв ніж у руку. Важкуватий, але не надміру важкий, гарно збалансований. Приблизно так відчувався б у руці гарний пістолет.

- Тобі його батько подарував?

- Дідусь. Це - саамський ніж.

Ми постановили, що він принесе дрова, а я - воду. Пишаючись тим, що йому доручили дорослу справу, Кнут ухопив ніж і рвонув до лісу. Я знайшов у стіні дошку, яка не дуже міцно трималася. За нею намацав свого роду утеплювач із моху і торфу. Туди я запхав свій пояс-гаманець із грошима. Набираючи відром воду зі струмка, що пробігав метрів за сто від хатини, я почув завзяте гупання важкого ножа по дереву в лісі.

Поки Кнут закладав у пічку хмиз і кору, я повигрібав із шафи мишачий послід і склав у неї продукти. Я дав хлопчикові коробку сірників, після чого у пічці спалахнув вогонь, і невдовзі почав посвистувати чайник. У хатині зробилося трішечки чадно, і я помітив, що комарі повтікали від диму. Я з того скористався, щоб, скинувши сорочку, побризкати собі водою з відра на торс і обличчя.

- Що це в тебе? - показав пальцем Кнут.

- Оце? - перепитав я, беручи в руку іменний жетон, що теліпався у мене на шиї. - Ім'я і дата народження, вибиті на бомбоопорному металі, щоби знали потім, кого вбито.

- Навіщо комусь це знати?

- Щоби знати, куди надіслати скелет.

- Ги-ги, - іронічно мовив хлопець. - Це за дотеп не зараховується.

Посвистування чайника перейшло у попереджувальне булькання. Доки я наповнював одне з двох тріснутих горняток, хлопчина вже наминав другу скибку хліба, щедро намащеного паштетом. Я подмухав на чорну маслянисту пінку.

- Кава, яка вона на смак? - запитав Кнут із напханим ротом.

- Найгірше, коли куштуєш уперше, - зробив я пробний ковток. - Доідай і мерщій додому, поки мама не почала непокоїтися.

- Вона знає, де я.

Він поставив на стіл обидва лікті й підпер голову долонями так, що щоки піднялися до очей.

- Анекдот.

Кава насправді була смачнюща, а горнятко приємно зігрівало руки.

- Чув про те, як норвежець, данець і швед заклалися, хто далі висунеться з вікна?

Кнут забрав руки зі столу і заінтриговано витріщився на мене:

- Ні.

- Вони сіли на підвіконня. І враз норвежець переміг.

У тиші, яка запала по моїх словах, я зробив іще один ковток. З напруженого виразу обличчя Кнута я зрозумів, що він чекає на дальшу розповідь.

- То як він переміг? - запитав, нарешті, хлопчик.

- А ти гадав, як? Норвежець вивалився з вікна.

- То норвежець поставив сам на себе?

- Ясна річ.

- Це не так ясно. Ти мав уточнити від самого початку.

- Гаразд. Але тепер ти зрозумів, у чому сіль, - зітхнув я. - То що скажеш?

Він приклав вказівний палець до свого веснянкуватого підборіддя і задумано втупився у простір. Потім пролунали два коротких вибухи сміху. Тоді знову замислене споглядання.

– Закороткий анекдот, – зробив він висновок. – Але тому, либонь, смішно. Беркиць, і справі кінець. Що ж, ти насмішив мене.

Він знову хихикнув.

– До речі, щодо справи...

– Авжеж, – сказав він, підводячись. – Я завтра знову прийду.

– Справді? Навіщо?

– Мазь від комарів.

– Мазь від комарів?

Він узяв мою руку і приклав до мого лоба. Мені здалося, я торкнув протиударну обгортку – пухир на пухирі.

– Гаразд, – кивнув я. – Принеси мазь від комарів. І пива.

– Пива? Але тоді ти...

– Горітиму в пеклі?

– Це треба їхати в Алту.

Я згадав алкогольний дух у майстерні його батька.

– Паленка.

– Га?

– Самогон. Чи що п'є твій батько. Де він це бере?

Переступаючи з ноги на ногу, Кнут знехотя відповів:

– У Маттіса.

– Гм... Кривоногий коротун у подертій парці?

– Він.

Я витяг купюру з кишені.

– Візьми, на скільки цього вистачить, а на решту купи собі морозива. Якщо, звісно, це не гріх.

Він похитав головою і взяв гроші.

- Бувай, Ульфе. І тримай двері замкненими.
- Облиш! Більше, ніж е, комарів уже не налетить.
- Не комарі. Вовки.

Він жартує?

Коли хлопчик пішов, я дістав гвинтівку і поклав дуло на підвіконня. Подивився у приціл, обводячи поглядом обрій, натрапив на спину Кнута, що підстрибом біг по стежці, перевів приціл далі, у глиб лісу. Знайшов оленя. Він тієї-таки миті підвів голову, ніби відчув загрозу. Наскільки мені відомо, північні олені – стадні тварини, отже, цього вигнали зі стада. Так само як мене.

Я вийшов надвір, сів коло хатини і допив каву. Жар і чад від пічки викликали у мене головний біль, що наче живчиком бив.

Я подивився на годинник. Минуло вже майже сто годин. Сто годин від миті, коли мені належало померти. Сто годин бонусу.

Коли я знову подивився у приціл, то побачив, що олень підійшов ближче.

Розділ 3

Сто годин минуло.

Втім, усе почалося задовго до того. Я вже казав, що не знаю, з чого саме. Ймовірно, все почалося ще за рік. Того дня Брюнгільсен підійшов до мене у Палацовому парку. Я був тоді стривожений, бо мені щойно повідомили про її хворобу.

Брюнгільсен, передчасно полисілий тип із перебитим носом і тоненькими вусиками, свого часу працював на Гофмана, аж доки Рибалка привласнив його, вкупі з усією спадщиною Гофмана, тобто з його часткою героїнового ринку, його коханкою і величезною квартирою на алеї Бюгдью.[6 – Респектабельна вулиця в Осло між Королівським палацом і півостровом Бюгдью.] Брюнгільсен повідомив, що Рибалка бажає поговорити зі мною, тому я маю прийти до рибної крамниці. Сказавши це, він пішов геть.

Дід полюбляв іспанські прислів'я, яких набрався, мешкаючи в Барселоні, доки малював свою версію собору Саграда Фамілья. Одне з тих, що я чув найчастіше, стверджувало: «Було нас у хаті небагато, аж доки бабця завагітніла». Інакше кажучи: «Наче нам досі проблем бракувало!»

Та хоч там як, а наступного дня я прийшов до крамниці Рибалки на Юнгсторге. Не тому, що мені дуже хотілося, а тому, що альтернатива й не розглядалася. Рибалка занадто могутній, щоби знехтувати його наказом. Він занадто небезпечний. Усі знають історію про те, як він відрізав голову Гофману і сказав, що так буде з кожним, хто захоче стрибнути вище власної

голови. Або історію про двох його дилерів, що зникли, як булька на воді, після того, як привласнили щось із товару. Ніхто їх більше не бачив, але дехто натякав, що рибні фрикадельки з Рибалчиної крамниці були особливо смачними впродовж кількох наступних місяців. Він нічого не робив, аби такі чутки припинити. Саме так бізнесмен класу Рибалки охороняє свою територію – за допомогою чуток, напівправдивих жахів і жорстких фактів стосовно того, що трапляється з людьми, які намагаються його дурити.

Я не намагався обдурити Рибалку. Але, стоячи перед прилавком у його крамниці, упрівав, як наркоман без наркотиків. Я доповів про себе одній із літніх продавчинь, і, напевне, вона натиснула якусь кнопку, бо дуже скоро з поворотних дверей вийшов широко усміхнений Рибалка, вбраний у саме біле – біла шапочка, білий фартух поверх білої сорочки та білих штанів – і взутий у білі дерев'яні трескури. Він простягнув мені велику вогку долоню.

Ми увійшли в підсобне приміщення, цілковито облицьоване білим кахлем. На лавках попід стінами стояли металеві чаші з мертвотно-блідими філе у розсолі.

– Пробачай за ці пахощі, Юне: я готую рибні фрикадельки. – Він витягнув стілець з-під металевого столу, що стояв посеред підсобки. – Сідай лишень.

– Я торгую тільки анашею, – почав був я, слухняно сідаючи. – Жодного «спіду» чи героїну.

– Я знаю. Причина, з якої я захотів поговорити з тобою, полягає в тому, що ти вбив одного з моїх працівників. Туральфа Юнсена.

Я остовпіло витріщився на нього. Тепер я мертвяк. Я стану рибними фрикадельками.

– Дуже кмітливо ти обставив справу, Юне. Здогадався замаскувати під самогубство. Адже всі знали, що Туральф трохи... депресивний.

Рибалка відщипнув шматочок філе і поклав собі до рота.

– Поліція навіть не вважала його смерть підозрілою. Маю зізнатися, я теж був переконаний, що він сам застрелився. Аж доки один знайомий з поліції повідомив нам по секрету, що пістолет, знайдений поряд із трупом, зареєстрований на твоє ім'я. Юн Хансен. Тоді ми почали перевірку. Коханка Туральфа розповіла, що він заборгував тобі гроші і що ти намагався стягнути з нього борг за кілька днів до його смерті. Збігається з дійсністю?

Я ковтнув слину.

– Туральф покурював травичку. Ми знали один одного. Друзі дитинства. Якийсь час разом винаймали квартиру... Тому я продавав йому на борг. – Я спробував посміхнутись і відразу збагнув, який безглуздий у мене вигляд. – Певне, не варто встановлювати особливі правила для друзів у нашому бізнесі?

Рибалка посміхнувся мені у відповідь і, взявши пальцями шматок рибного філе, підніс його перед собою і став уважно спостерігати, як воно погойдується у повітрі.

– Ніколи не позичай друзям, родичам чи підлеглим, Юне. Ніколи. Так, якийсь час ти вимагав повернення боргу, але кінець кінцем ти постановив, що правил слід дотримуватися. Ти подібний до мене, Юне. Людина принципу. Хто перейшов тобі дорогу, має за це сплатити. Байдуже, чи про велику шкоду, чи про малу прикрість йдеться. Байдуже, чи то якийсь волоцюга безіменний, чи твій брат. Але це – єдиний спосіб захистити свою територію. Навіть таку гівняну точку, як твоя у Палацовому парку. Скільки ти заробляєш? П'ять тисяч на місяць? Шість?

Я знизав плечима:

– Десь так.

– Я з повагою ставлюся до твого вчинку.

– Але?...

– Туральф був дуже цінним працівником. Він був моїм колектором. А якщо виникала потреба, моїм експедитором. Він охоче усував непорядних боржників. Мало хто у сучасному суспільстві до цього готовий. Люди стали надміру м'якими. Бо тепер м'якодухі здатні виживати. А це... – опустив він собі в пельку ціле філе, – це збочення.

Доки він жував, я зважив свої шанси. Найкраще, як мені вдалося, було підхопитися, пробігти торговельною залом крамниці та вискочити на площу.

– Отже, ти сам розумієш, у яке скрутне становище ти мене поставив, – повів далі Рибалка.

Звісно, вони прийдуть по мене і схоплять; але, якщо вони змушені будуть уколошкати мене посеред вулиці, я принаймні уникну переробки на рибний фарш.

– Отож я й думаю, хто з тих, кого я знаю, у змозі належно виконувати цю роботу? Хто здатен убивати. Я знаю тільки двох таких. Один, до речі, дуже вправний, але настільки любить убивати, що його задоволення від самого процесу здається мені... – він поколупав нігтем у передніх зубах, – здається мені збоченням.

Він оглянув свою здобич на кінчику нігтя.

– До того ж він відпускає собі довгі нігті. А мені не потрібен збоченець із жіночим манікюром; мені потрібен чоловік, здатний розмовляти з людьми. Ти спершу побалакай з людиною, а вже потім, якщо до людини не доходить, експедируй її. То що, Юне, скільки ти хотів би?

– Перепрошую?

– Я питаю, скільки б тебе влаштувало. Вісім тисяч на місяць?

Я закліпав очима.

– Ні? А якби, скажімо, десять? Плюс премія у тридцять тисяч за кожну ймовірну експедицію.

– Ти пропонуєш мені...

– Дванадцять. Ти, холера, міцний горішок, Юне. Та нехай, це я в тобі теж поважаю.

Я сопів, тяжко дихаючи носом. Він пропонував мені посаду колектора і кілера, що звільнилася по смерті Туральфа.

Я ковтнув слину. Я міркував.

Я не хотів цієї роботи.

Я не хотів цих грошей.

Але я потребував їх.

Їх потребувала вона.

– Дванадцять... – мовив я, ніби вагаючись, – на позір, привабливо.

Робота виявилася нескладною.

Варто бувало тільки прийти і сказати, що я колектор Рибалки, і гроші вмиг сплачувалися без подальших розмов. Мене взагалі не перевантажували роботою; здебільшого я сидів у підсобці рибної крамниці та різався в карти з Брюнгільсеном, який завжди шахраював, і Дебелім, який цілий час патякав про своїх чортових ротвейлерів, які вони меткі звірюки. Я нудьгував, я боявся, але ж платня надходила справно, і я вже підрахував, що, пропрацювавши на нього ще кілька місяців, зможу сплатити за рік її лікування. Я сподівався, що не буде запізно. А до рибного смороду людина може звикнути, як практично до всього іншого.

Одного чудового дня Рибалка прийшов і заявив, що має для мене дещо серйозніше, ніж зазвичай, справу, яка потребує водночас делікатності й твердості.

– Він купує у мене «спід» роками, – сказав Рибалка. – Оскільки він не друг, не родич чи співпрацівник, я дозволив йому брати у кредит. І з ним ніколи не було проблем, аж донині, коли він став затримувати виплати.

Йшлося про Космоса, старшого чоловіка, що приторговував «спідом», сидячи за столиком у «Золотій рибці». «Золота рибка» – це генделік у доках. Вікна заліплено шаром сірої пилюки з шосе, а всередині рідко траплялося більше трьох-чотирьох відвідувачів одночасно.

Працював Космос за таким алгоритмом: клієнт заходив у генделік і сідав за сусідній столик – завжди вільний, бо Космос вішав на стілець поруч із собою свій піджак і клав на стілець журнал «Йемме». Сам він сидів і розгадував міні-кросворди у газеті «Афтенпостен» чи «ВГ» або великий

кросворд Хельге Сейпс у «Дагбладет» і, звісна річ, у «Йемме». Космос двічі вигравав загальнонорвезький конкурс із розгадування кросвордів у «Йемме». Клієнт клав конверт із грошима у журнал і йшов до туалету, а коли повертався, в конверті замість готівки вже містилася доза метамфетаміну.

Раннім ранком, коли я увійшов у залу «Золотої рибки», там було всього три особи. Я сів за два столики від Космоса, замовив каву і почав переглядати кросворд. Почухавши голову олівцем, я нахилився через стіл у бік старого:

– Перепрошую...

Я мусив повторити ще двічі, перш ніж Космос відірвався від власного кросворду. Він мав на носі окуляри з помаранчевими лінзами.

– Не підкажете слово на означення «відтермінування»? Чотири літери, перша «б».

– Борг, – відповів він, не змигнувши оком.

– Та звісно ж! Дякую.

Я вдав, буцімто вписую літери у квадратики.

Трохи зачекавши, я сьорбнув з чашки рідини, на смак дещо подібної до кави, і кашлянув:

– Вибачте, що знову надокучаю, але «борг» перетинається на «бе» зі словом на означення «ловець», сім літер...

– «Рибалка», – підказав чолов'яга, не підводячи голови.

Але я помітив, як він здригнувся, почувши власні слова.

– Кумедно, – докинув я одразу, – що на «о» далі «борг» перетинає «інструмент для забивання», теж сім літер, перша «м», друга «о».

Він відклав свій журнал і подивився на мене. Борлак ходив угору-вниз під неголеною шкірою у нього на горлі.

Я усміхнувся, ніби вибачаючись:

– Бачиш, друже, відповідь до кросворду треба відіслати сьогодні до обіду. А у мене термінові справи. Я залишу тут журнал, а за дві години повернуся. Якщо відгадаєш слівце, запиши сюди відповідь.

Я пішов у гавань, щоб перекурити і поміркувати. Я не міг знати, в чім річ, чому він не сплачував борги. Та я й не хотів цього знати, не хотів, щоби вираз відчаю на його обличчі назавжди закарбувався на сітківці моїх очей. З мене досить одного такого. Блідого личка на подушці з лікарняним штемпелем шпиталю Уллеволь.

Коли я повернувся, Космос сидів заглиблений у кросворд, але, розгорнувши свій журнал, я побачив у ньому конверт.

Згодом Рибалка підтвердив, що борг сплачено повністю, і похвалив мене за гарну роботу. Та що це мені давало? Я порозмовляв із лікарями. Прогноз був кепський. Без дорогого лікування вона не доживе до кінця року. Відтак я пішов до Рибалки і розповів йому, в якому я становищі. Мені потрібна була позика.

– Пробач, Юне, я не можу. Ти мій працівник, розумієш?

Я кивнув. А що я міг вдіяти?

– Та, можливо, ми знайдемо розв’язання для твоєї проблеми. Мені треба декому влаштувати експедицію.

Холера!

Це мало статися рано чи пізно, але я сподівався, що пізно. Після того, як я зароблю, скільки мені треба, і звільнюся.

– Я чув твою приказку, мовляв, «найгірше, коли куштуєш уперше», – нагадав він мені. – В такому разі тобі пощастило. Я до того, що для тебе справа не буде першою.

Я спробував посміхнутися. Звідки йому було знати. Я не вбивав Туральфа. Зареєстрований на мене пістолет був дрібнокаліберною пукавкою зі спортивного стрілецького клубу, яка знадобилася Туральфу для справи. Він сам не міг купити пістолет, бо в поліції було на нього досє як на східнонімецького дисидента. Тож оскільки я ніколи не попадався ні за анашу, ні за що інше, я купив йому пістолет за невелику винагороду. Після цього я Туральфа не бачив. Я вже махнув рукою на ті гроші, що намагався був стягти з нього, коли знадобилися кошти на її лікування. Туральф, обкурений депресивний дурник, зробив саме те, що, як усім видалося, він зробив, – застрелився.

Я не мав жодних моральних принципів. Мені потрібні були гроші. Але я не мав на своїх руках крові.

На той час не мав.

Премія у тридцять тисяч.

То був початок. Гарний початок.

Я різко підхопився зі сну. Від комариних укусів я сплив сукровицею, і вовняна ковдра приклеїлася до тіла. Але не це розбудило мене. Тундрою линуло жалібне виття.

Вовк? Я гадав, що вони виють узимку на місяць, а не на холерне сонце, що цілодобово висить на випаленому безбарвному небі. Ймовірно, то собака. Адже собаки допомагають саамам пасти оленів? Я крутнувся на вузькому ліжку, забувши про хворе плече, вилаявся, застогнавши від болю, і повернувся на інший бік. Виття, здавалося, лунає десь дуже далеко, але хтозна! Влітку поширюється повільніше і не так далеко, як узимку. Можливо, звір десь поруч.

Я заплющив очі, але знав, що вже не засну.

Зрештою, я встав із ліжка, взяв бінокль і, підійшовши до одного з вікон, оглянув виднокіл.

Нічопісінько.

Лише: «Цок-цок, цок-цок».

Розділ 4

Кнут приніс масну, липку, смердючу протимоскітну мазь, яку легко можна було сплутати з напалмом. А також дві закорковані пляшки без етикеток, наповнені яскравою смердючою рідиною, – і то вже точно був напалм. Ранок не давав жодної надії на перепочинок від настирного сонця, що висіло в небі, чи невгамовного вітру, що свистів у комині. Тіні крихітних хмаринок, наче стада оленів, ковзали одноманітним пустельним ландшафтом, на мить забарвлюючи блідо-зелені ділянки рослинності у темніші тони, приглушуючи блиск невеличких озер удалині та мерехтіння кристалів у ділянках оголеної гірської породи. Наче раптові басові ноти у легкій теноровій пісні. Та в будь-якому разі, композиція залишалася мінорною.

– Мама каже, тобі будуть раді, якщо приєднаєшся до нашого зібрання в молитовному домі, – повідомив хлопчик.

Він сидів навпроти мене за столом.

– Справді? – перепитав я, погладжуючи долонею одну з пляшок.

Я закоркував її знову, не покуштувавши вмісту. Любовна прелюдія. Її варто розтягнути в часі заради більшої втіхи. Або глибшого розчарування.

– Вона гадає, що ти ще можеш отримати спасіння.

– Але ти так не думаєш?

– Я не думаю, що ти прагнеш спасіння.

Я підвівся і підійшов до вікна. Вчорашній олень знову повернувся. Коли я побачив його раніше цього ранку, я усвідомив, що відчуваю полегшення. Вовки. Їх же у Норвегії винищили начебто?

– Мій дід узагалі-то був архітектором, – сказав я. – Він малював церкви. Але він не вірив у Бога. Він казав, що коли ми помираємо, то вже залишаємося мертві. Я більше схильний вірити саме в таке.

– Він в Ісуса теж не вірив?

– Кнуте, якщо він не вірив у Бога, то навряд чи міг вірити в Його сина.

- Я зрозумів.

- Ти зрозумів. І що?

- Він горітиме у пеклі.

- Гм... У такому разі він уже певний час підсмалюється там, бо він помер, коли мені було дев'ятнадцять. Тобі не здається, що це трохи несправедливо? Бассе був славною людиною, він допомагав людям у біді набагато більше й охочіше, ніж багато відомих мені християн. Якби я міг стати хоч би наполовину такою славною людиною, як мій дід...

Я закліпав. Мені пекло очі, і перед ними плавали маленькі білі цятки. Це що, уїдливе сонячне світло випадає дірки у моїй сітківці? Мене що, спіткає снігова сліпота посеред літа?

- Ульфе, мій дідусь каже, що самі добрі справи не дають спасіння. Твій дід зараз горить у пеклі, а незабаром настане твоя черга.

- Гм. То ти кажеш, якщо я піду на зібрання і прийму в своє серце Ісуса і вашого Лестадіуса, то потраплю в рай, нехай навіть я пошлю під три чорти когось, хто потребує моєї допомоги?

Хлопчик почухав свою руду голову.

- М-м... та-ак... Але якщо ти приєднаєшся до напрямку Лյонге.

- То є ще більше напрямів?

- Є напрям первістків Алти, і лյонбергійців у Південному Тромсе, і старих лестадіанців в Америці, і...

- Але ті всі горітимуть у пеклі?

- Дідусь каже, що горітимуть.

- Схоже, в раю не буде аж надто тісно. Ти замислювався про те, що сталося би, якби ми з тобою помінялися дідусями? Тоді ти був би атеїстом, а я - лестадіанцем. І тоді саме ти горів би у пеклі.

- Можливо. Та на щастя, Ульфе, горіти судилося тобі.

Я зітхнув. Щось таке відчувалось у тутешньому довкіллі, начебто нічого тут не могло трапитися. Так, наче цілковита незмінність становила природну рису цього краю.

- Ульфе?

- Що?

- Тобі бракує твого батька?

- Ні.

Кнут завмер.

– Він не був хорошим?

– Гадаю, що був. Але в дитинстві ми добре вміємо забувати.

– Хіба таке дозволяється? – запитав він тихо. – Не тужити за батьком?

Я подивився на нього.

– Гадаю, так, – позіхнув я.

Плече мені боліло. Треба було випити.

– Ульфе, ти справді один-однісінький? У тебе що, геть нікого немає?

Я на мить замислився. Мені справді давно слід було обміркувати мое становище. Боже милостивий...

Я заперечно похитав головою.

– А вгадай лишень, Ульфе, про кого я думаю.

– Про своїх батька і дідуса?

– Ні, – заперечив він. – Я думаю про Ріст'їнне.

Я не став питати, в який спосіб я мав про таке здогадатися. Мій язик здавався мені пересохлою губкою; але випити я зможу не раніше, ніж хлопчисько вибалакається і піде геть. Він навіть приніс мені решту з витрачених грошей.

– То хто така Ріст'їнне?

– Їй п'ять років. У неї довге золотаве волосся. Вона зараз у літньому таборі в Каутокейно. Ми теж мали туди поїхати.

– Що то за табір?

– Просто табір.

– А що ви там робите?

– Ми, діти, бавимося. Тобто коли немає зібрань чи проповідей. Але тепер Рогер запитає Ріст'їнне, чи хоче вона бути його дівчиною. А тоді вони, можливо, цілуватимуться.

– То цілуватись не гріх?

Кнут схилив голову набік. Примружив одне око.

– Не знаю. Коли вона їхала, я сказав їй, що я її кохаю.

– Отак просто сказав, що кохаєш?

- Так.

Він нахилився вперед і, вступившись удалечінь, промовив хрипкуватим голосом:

- Рістийнне, я кохаю тебе.

Потім знову подивився на мене.

- Я зле вчинив?

Я усміхнувся.

- Насправді ні. А вона тобі що на це?

- «Он як...»

- Вона сказала: «Он як...»?

- Так. Ульфе, що це означає?

- Та бач... хтозна... Дуже ймовірно, що її збентежило твоє звірвання. «Кохання»
- це аж надто сильне слово. Можливо також, вона мала на увазі, що має
обміркувати це.

- Як гадаєш, я маю шанс?

- Безперечно.

- Навіть попри мій шрам?

- Який шрам?

Він відліпив краєчок пластиру на лобі. На блідій шкірі під наліпкою
виднілися виразні сліди швів.

- Звідки це в тебе?

- Впав зі сходів.

- Скажеш їй, що бився з оленем, захищав свою територію. І, звісно, ти взяв
гору.

- Чи ти дурний? Вона в таке не повірить!

- Ні, бо це лише дотеп. Дівчата люблять хлопців, які вміють жартувати.

Він закусив верхню губу.

- Ульфе, ти не вигадуєш?

- Гарзд, слухай. Якщо тобі не пощастить із цією конкретною Рістінне цього конкретного літа, будуть також інші Рістінне, буде ще не одне літо. Буде у тебе ще багато дівчат.

- З чого ти взяв?

- З чого?

Я подивився на нього з висоти свого зросту. Чи не замалий він для свого віку? В будь-якому разі він був показним, як на свої габарити. Нехай руде волосся і ластовиння – не найбільш жадане поєднання для успіху в жінок, але мода на такий імідж іде і знову повертається.

- З того, що, як на мене, ти відповідь Фінмарка Мікові Джаггеру.

- Га?

- Джеймсу Бонду.

Він здивовано витріщився на мене.

- ...Пол Маккартні? – спробував я. Ніякої реакції. – «Бітлз». She loves you, yeah, yeah, yeah...

- Ульфе, ти не мастак співати.

- Твоя правда.

Я відчинив дверцята пічки, скупав у попелі вологу ганчірку, а тоді став протирати отриманим засобом лискучі ділянки на дамасковому металі гвинтівки.

- То чому ти не в літньому таборі?

- Тато рибалить сайду, ми маємо дочекатись його.

Щось тут було негаразд, чомусь у нього сіпнувся куточок рота. Я вирішив не розпитувати далі. Я оглянув люфу гвинтівки. Тепер можна було сподіватися, що сонце не гратиме на ній і не викаже мене, коли я наводитиму на них зброю, за їх наближення.

- Ходімо лишень надвір, – запропонував я.

Вітер порозганяв мошву й комарів, і ми всілися на сонечку. Олень, помітивши нас, віддалився на безпечнішу відстань. Кнут витяг свій ніж і почав обстругувати ним паличку.

- Ульфе?

- Тобі немає потреби називати мое ім'я щоразу, коли ти хочеш запитати що-небудь.

- Гарзд. Але, Ульфе...

- Що?

- Ти нап'єшся п'яний, коли я піду?

- Ні, - збрехав я.

- Це добре.

- Ти непокоїшся про мене?

- Я просто подумав: прикро буде, якщо тобі, зрештою, випаде...

- ...горіти у пеклі?

Він засміявся. Потім підніс обстругану паличку вгору і почав насвистувати крізь зуби.

- Ульфе?

- Що? - втомлено зітхнув я.

- Ти пограбував банк?

- З якого дива тобі таке спало на думку?

- У тебе з собою така купа грошей...

Я витяг свої цигарки. Покрутив пачку в руках.

- Коли подорожуєш, не знаєш, скільки знадобиться грошей. А чекової книжки у мене немає.

- А пістолет у кишені твого піджака?

Я уважно подивився на нього, намагаючись закурити сигарету, але вітер загасив сірника. Отже хлопчисько обшукав мій піджак, перш ніж розбудити мене тоді, в церкві.

- Коли не маєш чекової книжки і тягаєш за собою купу готівки, мусиш дбати про свою безпеку.

- Ульфе?

- Що?

- Ти не дуже добре подбав про свою безпеку, коли заснув на вівтарі.

Я засміявся.

- Що буде з цієї палички?

- Румпель, - відказав він і знову взявся до стругання.

Коли хлопчик пішов, стало набагато спокійніше. Поза сумнівом. Але я не заперечував би, якби він залишився трохи більше часу. Бо, мушу визнати, він певною мірою розважив мене.

Я сидів і куняв. Ледь-ледь розклепивши повіки, я бачив, як олень знову наблизився до хатини. Напевне, він потроху звикав до мене. Він видавався до біса самотнім. Я подумав би, що о цій порі року північні олені мають бути гарно вгодовані, але цей був худим. Охлялий, сірий, з безглуздо-могутніми рогами, які свого часу, ймовірно, робили його популярним серед самиць, але тепер, схоже, тільки заважали йому. Олень був так близько, що я чув, як він жує. Він підніс голову і подивився на мене. Принаймні у мій бік. Північні олені мають кепський зір. Вони радше покладаються на нюх. Він відчував мій запах. Я знову заплющив очі.

Скільки часу минуло відтоді? Два роки? Рік? Чувак, якого я мав експедирувати, звався Густаво, і я подався по нього на світанку. Він мешкав сам у вбогій дерев'яній халупі, затиснутій з усіх боків багатоквартирними будинками Гумансбюе. Вночі випав сніг, але він мав розтанути впродовж дня – пам'ятаю, я подумав, що мої сліди на цьому снігу не збережуться.

Я подзвонив у двері; коли він відчинив, я наставив пістолет йому до лоба. Він позадкував, і я рушив за ним. Я зачинив за собою двері. У домі тхнуло димом і смажениною. Рибалка розповів мені, що Густаво – один із його постійних вуличних торговців і, як з'ясувалося, регулярно краде гроші та крам. Мені належало просто застрелити його. І якби я одразу зробив це – там і тоді, – все склалось би геть інакше. Але я припустився двох помилок: подивився йому в обличчя і дозволив йому забалакати.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=33165769&lfom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Фюльке Фіннмарк повністю розташований за Полярним колом, між Фінляндією та Мурманською областю Росії (тут і далі – прим. перекладача).

2

«Агент Грета», яку російські історики розвідки досі зображують ідейною прихильницею Радянської Росії, Г. Г. Ховік насправді зрадила свою батьківщину заради порятунку коханого, Володимира Козлова, з яким познайомилася в часи війни, як з військовополоненим: радянські спецслужби погрожували запроторити його в сибірські табори, якщо Гунвор відмовиться «співпрацювати». Її, ймовірно, виказав у 1977 р. Олег Гордієвський; Ховік затримали, вона зізналась і померла від інфаркту, не дочекавшись суду. Кнут Е. Йенсен зняв про ці події фільм «Крижаний цілунок» (2008) за книжкою Альфа Р. Якобсена.

3

Книга пророка Осії 13:4 (у перекладі І. Огієнка): «А Я Господь, Бог твій від краю єгипетського, і Бога, крім Мене, не будеш ти знати, і крім Мене немає Спасителя».

4

Автор вдається до гри слів, яку складно відтворити українською; за назвою мирного ремесла – експедитор – норвезький читач може відчутися натяк на справжню професію персонажа: на жаргоні експедитор – це кілер, той, хто, відправляє людей на той світ.

5

«Мій дім – твій дім» (ісп.).

Респектабельна вулиця в Осло між Королівським палацом і півостровом
Бюгдьо.